

Newsletter

Broj 6, novembar 2013. godine

***Tranzicijska pravda – osnovni
elementi***

Tranzicijska pravda je nova disciplina u teoriji i praksi zaštite ljudskih prava. Njen nastanak i razvoj može se pratiti od kraja Drugog svjetskog rata kroz aktivnosti Međunarodnog vojnog tribunala u Nirnbergu i Međunarodnog vojnog tribunala za Daleki istok u Tokiju. Što se tiče samog pojma tranzicijska, on u potpunosti upućuje na političku transformaciju države, na primjer od autoritarne, tj. postautoritarne do demokratske, odnosno od postkonfliktne do demokratske tj. održivog mira (koja svakako podrazumjeva dostizanje pravde i vladavinu prava), te se sve aktivnosti koje se realizuju da bi se došlo do tog cilja nazivaju tranzicijskom pravdom.

Pravna doktrina tranzicijske pravde i ona se u praksi realizuju putem četiri osnovna mehanizma, a to su:

Krivična pravda. Cilj mehanizma je utvrđivanje odgovornosti pojedinaca za kršenje ljudskih prava u prošlosti i ratne zločine, a čime se dostiže sudska pravda i utvrđuje istina.

Kazivanje istine. Cilj mehanizma je utvrđivanje činjenica o događajima u prošlosti na osnovu glasa žrtava, te personalizacija žrtava kako bi se spriječila manipulacija njihovim brojem.

Reparacije. Cilj mehanizma je materijalno i nematerijalno zadovoljenje žrtava

zbog nanošenja materijalne/nematerijalne štete, te njihova resocijalizacija.

Institucionalne reforme. Cilj mehanizma je vraćanje povjerenja građane u institucije, u fokusu su prvenstveno institucije sile, kao što su službe bezbjednosti te pravosudne institucije.

***Projekat „Tranzicijska pravda na
Univerzitetu“***

Helsinški odbor za ljudska prava u Republici Srpskoj, u saradnji sa Norveškim helsinškim odborom, započeo je 2010. godine realizaciju projekta pod nazivom „Tranzicijska pravda na Univerzitetima“. Projekat ima za cilj da se stvore preduslovi za uključivanje sadržaja o tranzicijskoj pravdi kroz zvanične programe pet Univerziteta u Bosni i Hercegovini. Na takav način ovaj projekat doprinosi stvaranju domaćih kadrova i domaće ekspertize iz oblasti tranzicijske pravde za najmanje pet profesija.

Ovaj cilj je ostvaren realizacijom četiri specijalizovane obuke i to za studente prava, političkih nauka, sociologije, žurnalistike i filozofije. Studenti koji su učestvovali na obuci su odabrani od strane njihovih Univerziteta, a predavači na ovim treninzima su bili profesori srodnih predmeta, koji su zaposleni na uključenim Univerzitetima. Pored profesora, predavači su takođe bili stručnjaci iz oblasti Tranzicijske pravde, koji su aktivni u civilnom društvu.

Jedna od aktivnosti projekta „Tranzicijska pravda na Univerzitetima“ je izrada Zbornika o tranzicionoj pravdi u Bosni i Hercegovini. Izrada Zbornika o tranzicionoj pravdi predstavlja razvoj nastavnog plana i programa koji uključuje sadržaje tranzicijske pravde kroz različite naučne discipline i koji je usklađen sa potrebama obrazovanja za pet različitih profesija.

U sklopu projekta „Tranziciona pravda na Univerzitetima“ koji smo realizovali uz podršku Norveškog ministarstva inostranih poslova planirane su posjete Univerzitetima koji učestvuju u projektu. Cilj sastanaka je da se ukaže na modalite buduće saradnje kroz angažovanje akademske zajednice i institucija da kroz rad sa mladim budućim donosiocima odluka ukažu na važnost bavljenja ovim pitanjima i stvaranju održivih uslova za pomirenje, međuetnički i međureligijski dijalog u BiH.

Članak profesora obuke

U treningu održanom studentima politologija i žurnalistike sam iznimno uživao iz više razloga. Naime, kao urednik u Balkanskoj regionalnoj mreži često se susrećem sa studentima iz

zemalja širom svijeta koji na različita studijska putovanja dolaze u BiH, kako bi naučili o procesima poslijeratnog pomirenja. Međutim, imao sam ograničenog susreta sa bosanskohercegovačkim studentima, zbog čega mi je bilo izrazito interesantno da sa njima razgovaram o suđenjima za ratne zločine, pomirenju i da zajedno vidimo koje su to predrasude imamo svi o ovim teškim pitanjima. Jako je bilo izazovno govoriti sa studentima koji su pronicljivi, a istovremeno imaju saznanja o velikom broju problema tranzicijske pravde. Bio sam impresioniran njihovom otvorenošću i iskrenošću i iskreno se nadam da će ubzo imati ponovnu priliku za susret i razgovor sa studentima.

Denis Džidić

Novinar BIRN-a

Članci učesnika obuke

Rasim Ibrahimagić, student Pravnog fakulteta
Univerziteta u Tuzli

Prije nešto manje od godinu dana sam dobio poziv na trening o tranzicijskoj pravdi. Ovo je tema o kojoj se ne razgovara mnogo ili barem ne dovoljno, tako da sam prije ovog treninga imao priliku susresti se sa pojmom tranzicijske pravde jedino kroz svoj aktivizam u Inicijativi mladih za ljudska prava u Bosni i Hercegovini (YIHR BH). Međutim, sve do tada u svom angažmanu u YIHR-u nisam ovom polju posvetio dovoljno pažnje, iskreno govoreći povremeno sam izbjegavao ovu temu. Bio sam stanovišta da ovim pitanjima ne želim da se bavim, jer je najbolje da se konačno krene dalje i da se bavimo drugim stvarima. Na treningu su trebali učestvovati studenti pravnih fakulteta iz cijele Bosne i Hercegovine, tako da sam ipak odlučio prihvatiti poziv na trening, što iz razloga upoznavanja novih ljudi iz svih krajeva naše države, što iz razloga konačnog upoznavanja sa teorijskim principima tranzicijske pravde. Tako sam krenuo put Bijeljine ne znajući šta me očekuje, a ono što me dočekalo je uveliko promijenilo moja razmišljanja i stavove.

Organizatori su postigli da mi ovaj boravak u Bijeljini ostane i danas u pamćenju. Počeo bih od samih učesnika, svojih kolega studenata prava. Svi učesnici su bili spremni na otvoren razgovor o svim temama sa kojima smo se susretali kroz trening. Ovaj segment treninga je bio izuzetno važan iz razloga što smo svi spoznali da ne postoje teme o kojima ne možemo pričati i da je sve samo stvar uzajamnog uvažavanja i aktivnog slušanja. Ovakav način razgovora doprinosi

međusobnom razumijevanju, što nadalje rezultira boljem odnosu u budućnosti. Dokaz tome je i to što sam sa većinom učesnika i sada u kontaktu, te se sa pojedinicima povremeno i viđam u zavisnosti od prilika.

Predavači na treningu su se potrudili da mi neke njihove rečenice ostanu u pamćenju, te da neke od njih često prenosim i drugima kada razmjenjujem stavove o pitanjima tranzicijske pravde. Različiti profil predavača omogućio nam je da se o tranzicijskoj pravdi upoznamo iz različitih uglova, pravnog, sociološkog, filozofskog, novinarskog, ali i praktičnog, što je posebno važno za dobro razumijevanje same potrebe o tranzicijskoj pravdi u javnom diskursu.

Nakon završetka treninga shvatio sam koliki je značaj da se priča o tranzicijskoj pravdi proširi, najprije na Univerzitetu u cijeloj Bosni i Hercegovini. To je upravo mjesto na kojem se mladi trebaju upoznati sa osnovnim principima tranzicijske pravde, zašto nam je ona potrebna, gdje smo sa njom, a gdje bez nje.

Smatram da na ovom polju u budućnosti treba uložiti napor kako bi barem studenti društvenih nauka imali priliku da u toku svog školovanja spoznaju sve ovo o čemu sam ja pisao.

Dugujem veliku zahvalnost organizatoru treninga, Helsinškom odboru za ljudska prava u Republici Srpskoj, što su mi omogućili da učestvujem na ovom treningu, a posebno što sam na njemu mnogo naučio, a stečeno znanje danas imam priliku dijeliti i sa drugima.

Danas znam da ne možemo krenuti dalje i baviti se drugim stvarima dok otvoreno ne kažemo sve o onome što se desilo prije.

Mirjana Trifković, student Pravnog fakulteta
Univerzitet u Istočnom Sarajevu

Ukoliko želimo da Bosna i Hercegovina bude funkcionalno društvo, neće nam biti dovoljno samo ostvariti ekonomski napredak, jer nam je prije svega potreban društveni napredak, napredak među ljudima. Jedan od glavnih preduslova za izgradnju stabilne budućnosti jeste suočavanje sa prošlošću, suočavanje sa samim sobom i upoznavanje ljudi koji nas okružuju, ali ne samo na personalnom nivou, već upoznavanje njihovih kolektivnih nadanja, strepnji i uvjerenja. Zahvaljujući tekovinama prošloga rata uglavnom živimo u etničkim čistim zajednicama, zajednicama u kojima nam non-stop nameću nacionalne interese, istorijske istine, kolektivne traume iz prošlosti o sebi i drugima i tako nam stavljaju okvire iz kojih je veoma teško izaći.

Upravo zbog ovih kolektivnih predrasuda i stereotipa projekti kao što je „Tranziciona pravda na Univerzitetima“ daju priliku mladim ljudima da razgovaraju sa svojim vršnjacima različitih navika i uvjerenja, gdje uviđamo da razgovor sa pripadnicima sva tri naroda ne predstavlja nacionalnu izdaju, kako većina smatra, već upravo suprotno, da se radi o mladim ljudima sa

širokim pogledom na svijet za razliku od onih koji se stalo ističu.

Za mene lično ovo iskustvo ima neprocjenjivu vrijednost iz razloga što mi je omogućilo da shvatim koliko mladih, kreativnih i zanimljivih ljudi živi u našoj zemlji, a kojima se ne pruža dovoljno prostora da se izraze i na taj način unaprijede stanje mladih i učine cjelokupno društvo boljim. Putem ovih obuka mladi trebaju da shvate da nije samo ono što uče u školama i fakultetima osnov svega, nego trebaju da razbiju granice i upoznaju svoju prošlost, greške svojih predaka kako ne bi ponovo činili iste greske.

Mi ne treba da mijenjamo svijet, već sami sebe, da tragamo za istinom i ne zanemarimo najvažnije ljudske vrijednosti. Samo aktivni ljudi i njihova borbenost i bezobzirnost pokreću život naprijed!

*Planirane aktivnosti za naredni
period*

U okviru projekta "Tranziciona Pravda na Univerzitetima", Helsinški odbor za ljudska prava u Republici Srpskoj realizovaće sljedeće aktivnosti:

- * Izrada Zbornika radova iz oblasti Tranzicijske pravde
- * Trening za profesore sa švajcarskim ekspertima
- * Finalna obuka za 25 studenata
- * Sprovođenje javne kampanje

Kontakt:

Helsinški odbor za ljudska prava u Republici
Srpskoj
Račanska 31
76300 Bijeljina
Telefon/faks: 055 210 851
E-mail: helcomm@teol.net
Web: www.helcommrs.org